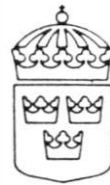

Motion till riksdagen

1988/89:SK812

av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c)

Eftertaxering

Mot.
1988/89
Sk812-819

”Missräkning är ingen betalning. Evar den finnes, bör den först rättas, och betalning sedan därefter ske.” Så stod det i övergångsbestämmelserna till utsökningslagen av år 1877. Ordalydelsen var hämtad direkt från 1734 års lag. Betydelsen härav är att om av misstag för litet eller mycket blivit betalt, så kan den som fått för litet pengar i misstagstransaktionen få rättelse, och den som fått för mycket får betala tillbaka. Detta är förstås alldeles naturligt, och redan den romerska rätten kände till fenomenet och hade en särskild taleform i domstol för att få rättelse, *condictio indebiti*.

Under detta uppslagsord i den vanliga lagboken finner man en hänvisning till ett antal rättsfall (införda efter skuldebrevslagen), vilka visar vilken inskränkning som finns i rätten att korrigera, när någon av misstag fått för mycket pengar. Rättsutvecklingen har därvid så småningom, med visst stöd av lagstiftning, lett till exempelvis att om en anställd i god tro fått för mycket lön, och måste förmodas i lika god tro ha levt upp pengarna, så kan arbetsgivaren inte få tillbaka vad han betalt för mycket.

De socialt ömmande skälen för detta är uppenbara, och det är en heder för de svenska domstolarna och den svenska rättsutvecklingen att en dylik praxis kunnat utbildas.

I motsats härtill gäller att någon dylik nåd inte kan påräknas, när det gäller felaktigt beräknad skatt. Även skattebetalare som gör sitt bästa för att deklarerat hederligt kan råka illa ut, om det visar sig i efterhand att de blivit för lågt taxerade på grund av ofullständig information. En skattskyldig kan då få sin taxering uppriven åtskilliga år efter det att den fastställts. Förutsättningen för att någon skall kunna eftertaxeras är att han eller hon ”lämnat oriktigt meddelande”. Det kan ju verka riktigt och bra, att den som lämnat oriktiga upplysningar till taxeringsnämnden får sina gärningars lön, och att det blir till att göra rätt för sig.

Problemet är att i praxis ”lämna oriktigt meddelande” även innefattar att en uppgift blivit utelämnad, som skulle ha medfört en högre taxering, om taxeringsnämnden känt till den. Detta gäller även om deklaranter inte kände till eller begrep att denna uppgift var av betydelse. Man kan alltså ”lämna oriktigt meddelande” utan att ens veta om det.

Allmänt sett gäller det ju, att okunskap om vad lagen säger inte är någon

ursäkt. Skattelagarna har emellertid nu blivit så omfattande och svårge-
nomskådliga, att denna tanke inte längre motsvaras av någon verklighet.
Vanligt folk har inte längre möjlighet, med bästa vilja i världen, att hålla
reda på vilka bestämmelser som gäller.

För en vanlig människa, som inte har ett betryggande kapital, kan en
eftertaxering på grund av misstag vara en personlig katastrof. Ett mindre
antal sådana katastrofer kommer i tidningen och blir allmänt diskuterade.
Antalet som inte kommer i tidningen är mycket större. Bara i Kalmar län
finns flera fall, där upprivna taxeringar lett till personlig olycka, särskilt
med hänsyn till att en dylik ändring ofta avser flera år, samt personerna
inrättat sig efter den felaktiga taxeringen.

Det kan förstås hända att underlåtelsen att lämna uppgifter är uppsåtlig,
och att avsikten är att slippa skatt. Kan sådant bevisas, så är det förstås inte
mer än rätt att det allmänna kräver ut sin rätt.

När det däremot gäller människor som gjort sitt bästa utifrån sina förut-
sättningar – ingen kan ju numera begära att vanliga människor skall behärs-
ka skattelagstiftningen – så måste det anses obilligt att genom eftertaxering
kräva in några pengar, även om beskattningen rent faktiskt blivit för låg.
Man bör här tillämpa precis samma regler som om en anställd i god tro fått
för mycket lön.

Man bör därför, när det gäller eftertaxering göra skillnad mellan det
medvetet bedrägliga och det som gjorts på grund av oerfarenhet och bristan-
de förutsättningar. Detta senare är i vanlig mening inte uppsåtligt. Kraven
på en deklarat bör inte ställas så höga, att alla människor måste utnyttja
yrkesmän för att deklarerat.

Problemet löses inte genom att i taxeringslagen som villkor för efter-
taxering införa att så kallad oriktig uppgift skall ha lämnats uppsåtligen,
eftersom det även anses uppsåtligt att utelämna uppgift, om orsaken var att
man inte kände till lagen.

Vad det gäller att uttrycka är i stället att eftertaxering inte skall vara
möjlig, om en deklarat efter bästa förstånd lämnat de uppgifter han trott
vara av betydelse för att taxeringsnämnden skall komma fram till ett riktigt
beslut. Meningen bör vara att om den skattskyldige varit i god tro och
taxeringsnämnden inte heller sett något fel eller någon ofullständighet som
föranlett begäran om klarläggande, så skall en lagakraftvunnen taxering
också stå fast.

Det gäller alltså att åstadkomma en lämplig formulering i 114 § taxerings-
lagen, så att den som visat sig ha underlåtit att lämna en viktig uppgift,
medveten om att detta rimligen skulle leda till för låg taxering, skall kunna
eftertaxeras. Däremot skall den som inte begrep att han bort lämna upp-
giften i fråga, inte kunna drabbas i efterhand, och detta även om det sedan
kan fastställas att taxeringen blivit för låg. Med en sådan förklaring i
lagförarbeten skulle man kunna åstadkomma tillräcklig tydlighet genom att
i den nämnda paragrafen insätta att förutsättningen är att den skattskyldige
"medvetet lämnat oriktig meddelande".

Hemställan

Mot. 1988/89

Sk812

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om eftertaxering.

Stockholm den 20 januari 1989

Marianne Jönsson (c)

Agne Hansson (c)